

Natalia Mętrak-Ruda
Instytut Kultury Polskiej
Wydział Polonistyki
Uniwersytet Warszawski

Myśl i kochaj.

Szczęśliwy związek małżeński w poradnikach z drugiej połowy XX wieku

Tematem pracy doktorskiej jest wizja szczęśliwego małżeństwa (i intymnego związku miłosnego) w dyskursie poradnikowym w Stanach Zjednoczonych i w Polsce w drugiej połowie XX wieku. W kolejnych rozdziałach opisane zostają cztery zjawiska, które składają się i oddziałują na ten dyskurs.

W pierwszym rozdziale głównym tematem jest terapia małżeństw (terapia par), to znaczy praktyka terapeutyczna, której przedmiotem nie jest rzeczywistość intrapsychniczna osoby, ale zyskująca ontologiczną tożsamość "relacja" pomiędzy dwiema osobami. Opisane zostają początki terapii par w Stanach Zjednoczonych, a także najważniejsi reprezentanci tej dyscypliny, którzy stworzyli jej podstawy w latach 60. i 70. Jej rozwój nakreślony zostaje na tle przemian obyczajowych i medialnych obrazów idealnej rodziny z lat 50., podważonych w dekadach kolejnych m.in. przez ruchy kontrkulturowe.

W drugim rozdziale analizie poddane zostają cztery poradniki psychologiczne dla małżeństw (autorstwa A. Becka, J. Graya, J. Gottmana i R. Sternberga), wpierv jednak następując szkie historyczny dotyczący rozwoju literatury samopomocowej (*self-help literature*) w Stanach Zjednoczonych. Opisane zostają m.in. takie zjawiska jak filozofia "pracy nad sobą" Benjamina Franklina, zaczerpnięta z powieści Horatio Algera narracja "od pucybuta do milionera", Ruch Nowej Myśli (tu wspomniane zostają m.in. poradniki N.V. Peale'a "Moc pozytywnego myślenia czy N. Hilla "Myśl i bogać się") i Ruch Ludzkiego Potencjału. Wreszcie, rozpoznana zostaje ukuta przez P. Rieffa kategoria "człowieka psychologicznego", a analizie poddane pojęcia "psychopaplaniny" (psychobabble) i pop-psychologii.

Rozdział trzeci poświęcony jest polskiej szkole seksuologicznej (na tle dokonań zachodniej seksuologii), czyli działalności Kazimierza Imielińskiego i najpopularniejszym poradnikom polskim lat 60. i 70. autorstwa Mikołaja Kozakiewicza i Michaliny Wisłockiej. Wizja szczęśliwego związku w nich zawarta przedstawiona zostaje na tle rozpoznań dotyczących problemów młodych małżeństw w Polsce tego czasu. Zarysowana zostaje różnica pomiędzy narracją poradnikową czasu PRL a wzorcami amerykańskimi.

Rozdział czwarty mówi o początkach praktyki psychoterapeutycznej w Polsce i o wkraczaniu dyskursu terapeutycznego na łamy polskiej prasy, zwłaszcza po przełomie 1989 roku. Nkreślona zostaje w skrócie historia najważniejszych instytucji, z których wywodzą się popularni i aktywni medialnie polscy terapeuci (m.in. Z. Miłska-Wrzościńska, J. Santorski, W. Eichelberger, B. De Barbaro, E. Woydyło), a następnie analizie zostają poddane poradnikowe rubryki w prasie kobiecej ("Twój Styl", "Zwierciadło", "Pani"). Dyskurs psychologiczny rozpoznany zostaje jako ważny element wyobrazeniowego krajobrazu Polski czasów transformacji, prezentowany na łamach prasy i książek jako część "zachodniego stylu życia". Omówione zostają cechy charakterystyczne tego dyskursu i przemiany zachodzące w jego obrębie (m.in. racjonalizacja, dążenie do legitymizacji, chwyt retoryczny polegający na "obalaniu mitów" i zastępowaniu ich lepiej uzasadnionymi przekonaniem). Działalność ekspertów rozumiana jest jako projekt dydaktyczny, stawiający sobie zadanie nauczania Polaków mówienia o uczuciach, choć ignorujący procesy historyczne i abstrahujący od fundamentalnych przemian społeczno-ekonomicznych.

*Natalie
Custwał*